

POST JE TAKVA I ŠTIT

Post je poseban ibadet propisan u mjesecu ramazanu u kojem je počelo i završeno objavljivanje Kur'ana. I ostali ibadeti su od Boga, a propisani i stavljeni ljudima u obavezu. Čine se iz potrebe ljudskog stvorenja prema Stvoritelju, a vrše se tražeći milost, naklonost, pomoć i zadovoljstvo. Ibadeti su posebna veza stvorenja sa Stvoriteljem. Za ibadet posta naš Gospodar Allah dž. š. je rekao kako nam prenosi Njegov poslanik Muhammed a.s.: „Post je moj...“ Post nije sadržan u drugim ibadetima, a ostali mogu biti sadržani u njemu. Vjernik može biti u ibadetima salata, zekata, hadždža ili nekim drugim ibadetima, a ne postiti, dok posteći može vršiti sve ostale ibadete.

Post prožima ljudsko biće iskonskom duhovnošću kao i tjelesnim osjećajima zadovoljstva. Vjernik koji je u postu svaka njegova aktivnost postaje ibadet, a sve ostale ibadete određuje trenutak vršenja. Kako je naglasio Muhammed a.s. postač je u ibadetu posta i kada spava, što nije slučaj sa ostalim ibadetima. Post je u mjesecu ramazanu u kojem je objavljen Kur'an, a on je temelj našeg vjerovanja, tako da u ovom mubarek mjesecu dodirujemo, dohvaćamo i dosežemo dva dobra: postimo i učimo Kur'an. Tako uranjamo u samu esenciju, dakle, suštinu i bit postojanja.

Allah je Gospodar svjetova. Svemilosni i Milostivi. Gospodar Sudnjeg dana i dana vjere. Ljude prema Njemu određuje vjera koja nam putem različitih sadržaja izgrađuje svijest o Njemu. Svijest okrenuta i obuzeta Stvoriteljem u zemaljskom određenju nije u stanju biti trajna, a trebala bi, jer je remete namanje tri odrednice kojima je ljudsko biće zarobljeno.

– Zaborav.

– Učinci, izazovi, varljivi i lažni efekti života na ovom svijetu koji odvlače ljudsku svijest od njenog Gospodara i Izvora, od onoga što ga čini živim, ispravnim i vitalnim.

–Zavođenje šejtana koji nastoji odvojiti čovjeka od Njegovog Svemilosnog i Moćnog Stvoritelja po kojemu čovjek jeste moćan i prirodan i Njegov namjesnik na zemlji. Odvajanjem čovjeka od Gospodara i Stvoritelja Dobročinitelja Svemilosnog vrši se kada se počne gospodariti njegovim umom, odvajanjem

svijesti od njegovog Stvoritelja i od njega samog; tada ljudskom sviješću pođu vladati druge niže sile i počne gubiti ljudski lik, moć i svijest o sebi i drugim, te tako postaje izgubljen i ostaje kraće, duže, ili u vječnoj zabludi i lutanju.

Zaboravom Allaha čovjek biva zaboravljen do granice da zaboravi i samog sebe. Zaboravom sebe po prirodi stvari zaboravlja ostalo što vrijeđi izvan njega.

Negativne posljedice predanosti varljivom, promjenjivom i prolaznom na ovom svijetu, čovjek, bio vjernik ili ne, može osjetiti vlastitim iskustvom. Posljedice mogu biti teže ili lakše u zavisnosti od udaljenosti od Boga i stepenu ili nivou odanosti varljivom i prolaznom.

Zavođenje od strane šejtana proizvodi negativne posljedice u tolikoj mjeri koliko je čovjek prepušten vodstvu onoga koji ga vodi u zlo, u niže, i na kraju ga ostavlja samog da kuša posljedice u kojima ne saučestvuje zavodnik.

U svakom slučaju, bilo koji ljudski izbor ima posljedice.

Šta dobijamo i imamo postom?

Post zahvaća samu esenciju, bit i suštinu ljudskog bića i budi svijest o najvažnijim odrednicama čovjeka. „Jesam li Ja (Allah) vaš Gospodar“? Rekoše: „Jesi sigurno. Svjedočismo.“

Zašto je potrebno da se vraćamo na stalne odrednice i da se ne udaljavamo od njih?

Zato što na ovom svijetu imamo mogućnost lutanja i zablude, što je očigledno vidljivo. Očigledno je jasno da određen broj ljudi na ovom svijetu živi pogrešnim načinom života. Vjernici idu pravim putem ako su u granicama vječnih odrednica. Pravi put i jeste tako nazvan zato što se idući njime bez obilaženja i lutanja najlakše i najbrže dolazi do cilja, svrhe i smisla života na ovom svijetu i zadovoljavajuće vječnosti.

Drugi ibadeti, a post posebno, daju vrijednost kroz stalno prakticiranje.

Vrijednosti se ne opaža odmah. Tek nakon dugog prakticiranja postač ih počne zamjećivati i postaje svjestan da ih ni na kakav drugi način nije mogao steći i ne bi ih zamijenio ni za kakvu drugu zemaljsku vrijednost.

Kada suzdržavanje od uživanja koja kvare post razumijevamo kao nešto što se podrazumijeva posteći, otvaramo najmanje nekoliko pitanja bez kojih ne možemo, a koja tokom posta proživljavamo.

Ko je naš Gospodar, naš početak i kraj, od kuda dolazimo i kuda se vraćamo?

Ko smo mi? Otkud na zemlji i kome pripadamo?

Problem pripadanja spada u pitanja koja traže odgovor. Prema nekim znanstvenicima potreba pripadanja spada u najviši red ljudskih potreba. „Mi smo Njegovi i Njemu se vraćamo“ određuje našu vječnu i iskonsku pripadnost i naš hod zemljom. Nakon što nas stvara u matericama naših majki, sjemenom naših očeva, mi pripadamo roditeljima, rodbini, rodu, narodu i ljudima. Saznanjem da smo Njegovi i da Njemu pripadamo stvaranjem, a roditeljima rađanjem, zadovoljavamo jednu od naših temeljnih potreba.

Njemu se vraćamo jeste saznanje kojim određujemo našu budućnost i vječnost kao što odgovaramo na važno pitanje postojanja. Šta poslije kraja zemaljskog života kojeg zovemo smrt.

I treće pitanje jeste pitanje suda i kriterija suda. Na zemlji imamo zadaću. Ovdje nismo slučajno i biti ćemo pitani šta smo radili. Ovo saznanje povećava odgovornost u radu. Pored stalnog ponavljanja u Kur'anu da smo Njegovi i da se Njemu vraćamo ponavlja se istina u tvrdnji da je Sud Njegov kao i kriteriji vrednovanja djela: „*Njegov je sud*“ (Kasas, 70), (El-En,am, 62).

Ova saznanja izviru iz temeljne svrhe propisa posta koju Kur'an određuje u nazivu Takva.

U slobodnom razumijevanju može se ovako prevesti propis posta: „*Vjernici. Post vam se propisuje i stavlja u dužnost kao što je bio propisan i dužnost onima prije vas da bi ste postigli takvaluk*“ (El Bekare , 183).

Vrijedno bi bilo primijetiti ili ukazati na načine kako Esed ili Fazlurrahman objašnjavaju ovaj pojam. Fazlurrahman objašnjava da je *takva* izraz, pojam ili termin u Kur'anu koji ima u sebi više sadržaja od svih drugih višeslojnih i višeznačnih izraza. Razumijevanje izvorišta takve počinje od izvorišta svega.

Takva nije sam pojam za sebe i po sebi, on ima smisao jedino ako se veže za Boga, odnosno Izvor svega. Pojam takva neki razumijevaju kao preventivnu pripremu za ljudsko djelo. Takva nam pomaže da u nedozvoljeno uopšte ne uđemo ili nam ne dopušta da živimo izvan granica dozvoljenog.

Ako izađemo izvan granica ili uđemo u nedozvoljeno pomaže nam da se što prije vratimo u granice, tako da grijeh postaje incident, a ne praksa.

Ako grijeh počinimo, savjest djeluje tako da se probudi svijest o Bogu, Stvoritelju Svemilosnom, vjernik postaje svjestan grijeha i vidi težinu učinjenog i traži oprostaj od onih koje je povrijedio i od Boga čije je granice prešao. Vjernik nastoji da grijeh i njegovo djelovanje umanjiti radeći dobro.

Takva, čiji sadržaj post najviše određuje, pretpostavlja snažan odnos vjernika koji posti prema vjeri u Sudnji dan , Allahov sud i njegove kriterije na sudu. Vjerovanje u sudnji dan i Sud određuje vjernika da nastoji živjeti unutar dozvoljenog ne prelazeći granice, uz moralnu odgovornost za život na ovom svijetu. Vjernik ne može relativizirati vrijednosti. One su od Boga date, stalne i postojane od kako postoji ljudski rod. Ljudi ih prepoznaju i priznaju kao vrijednosti. Vjernik pored zemaljskih, ljudskih okvira, ima još jedan viši, a to je Božiji okvir i time je dvostruko odgovorno biće.

Muhammed a.s. je za post rekao da je štit i zaštita. Ovaj hadis o postu bliže definira riječ takva, koja se najviše realizira kod vjernika koji posti. Takva djeluje iznutra prema vani, a post koji je štit postaje i izvanjski zaštitnik vjernika. „Ako te tko vrijeđa, omalovažava ili psuje, reci: ‘Ja postim’“.

Čovjek pokušava na ovom svijetu da realizira mogućnosti koje su mu date stvaranjem, krećući se ka potpunosti. Koliko će u tome uspjeti zavisi u prvom redu od njegovog odnosa sa Stvoriteljem. Iz tog odnosa za vjernike proizilaze svi drugi odnosi, stanja i mogućnosti.

Takva bi se uslovno mogla odrediti kao najviši oblik svijesti o Bogu. Grijeh kao izlazak izvan granica dozvoljenog, poznatog i priznatog dobra, nastaje kao rezultat nedostatka, gubitka, ili potisnute svijesti o Bogu. Uz ostale ibadete post nam svijest o Bogu drži budnom dijelom i zbog toga jer su smanjeni i onemogućeni iza-

zovi koji odvođe ljudsku svijest od njegovog Stvoritelja.

Za postače šejtani zavodnici su povezani.

Sustezanjem od hrane, pića i užitaka koji kvare post smanjuje se efektivno negativno djelovanje varljivosti i ljepota ovog svijeta, a ljudski instinkti, osjećaji i porivi miruju i negativan učinak čari ovog svijeta nije isti kad vjernik posti ili ne posti.

Allah kaže: „*Mi ćemo tebi čitati pa nećeš zaboraviti*“ (El-E'ala , 6).

Učenjem Kur'ana držimo svijest prema Allahu budnom. Manjkavost koja se zove zabo-

rav ne može da okupira svijest, pa ne zaboravlja onoga koji ju je stvorio. Učenje Kur'ana inače smanjuje mogućnost zaborava kod vjernika. To je toliko očigledno da se može dokazati.

Čovjek koji posti postaje oslobođen i predodređen da čini različita dobra. U takvom ozračju mjeseca ramazana povećava se dobro i učinak dobra među ljudima, a smanjuje zlo i učinci zla.

Potvrđuju se i svjedoče vrijednosti kao što su pravda i istina, bez kojih ljudi nisu nikada mogli i bez kojih neće moći bez obzira koliko se vrijednosti pokušavaju devalvirati i relativizirati. Povijest potvrđuje da im se ljudi uvijek vraćaju.

Summary الموجز

LECTURE ABOUT JUSTICE
– by Kasim Dobrača

دروس ومواعظ
وعظ عن العدل – الكاتب قاسم دوبراتشا

FAST IS BOTH THE TAQWA (PIETY) AND THE SHIELD
– by Zijad Ljevaković

الصوم تقوى ووجاء – زياد ليفاكوفيتش

Religious education and the education process in the mosques are carried out in a number of different forms. Khutba (the official speech, sermon) and vaz (unofficial lecture) have been most common forms of religious education. The form known as vaz, has for decades been carried out in Bosnia and Herzegovina as a legitimate form of religious education. This article presents two lectures of the kind: one by muderris Kasim ef. Dobrač, held in Careva mosque in Sarajevo during the month of Ramadan in the year 1975, the other is also a Ramadan lecture titled Fast is both, taqwa and a shield by muderris Zijad ef. Ljevaković, director of GHB madrassa and long term lecturer of the Gazi Khusrev-beig's mosque in Sarajevo.

يتخذ العمل الدعوي الديني والتعليم الديني في المساجد أشكالاً متنوعة، أشهرها الخطبة والوعظ. وكان الوعظ في البوسنة والهرسك يحظى بعناية واهتمام خاصين، باعتباره شكلاً مهماً من أشكال التعليم الديني والعمل الدعوي. وهنا نقدم نوعين من الوعظ: أحدهما للمدرس الشيخ قاسم دوبراتشا، الذي ألقاه في مسجد السلطان في سراييفو في شهر رمضان المبارك سنة 1975 م، والثاني وعظ رمضان بعنوان "الصوم تقوى ووجاء" للمدرس الشيخ زياد ليفاكوفيتش، مدير مدرسة الغازي خسروبيك الثانوية الإسلامية والواعظ المتمرس، ألقاه في مسجد الغازي خسروبيك في شهر رمضان المبارك.